

Cuprins

TITLUL I	
PARTEA GENERALĂ	5
CAPITOLUL 1	
ASPECTE INTRODUCATIVE PRIVIND DREPTUL	
INTERNAȚIONAL PRIVAT	7
1. Elementul de extraneitate	7
2. Conflictul de legi	8
3. Raporturile juridice de drept internațional privat	9
CAPITOLUL 2	
RELATIA DINTRE DREPTUL INTERNATIONAL SI ALTE	
RAMURI DE DREPT	10
1. Dreptul internațional privat și dreptul civil în sens	
restrâns	10
2. Dreptul internațional privat și dreptul comerțului	
internațional	11
3. Dreptul internațional privat și dreptul internațional public	12
4. Dreptul internațional privat și diferite discipline de drept	
public intern	13
CAPITOLUL 3	
IZVOARELE DREPTULUI INTERNATIONAL PRIVAT	15
1. Izvoare interne	15
1.1. Actele normative ca izvoare interne	16
1.1.1. Izvoare specifice	16
1.1.2. Izvoare nespecifice	20
2. Izvoare externe	21
2.1. Convențiile internaționale	21
2.1.1. Convențiile internaționale care includ norme	
conflictuale	21
2.1.2. Convențiile internaționale care conțin norme	
materiale	23
2.2. Uzanțele internaționale	25

CAPITOLUL 4

CONȚINUTUL DREPTULUI INTERNAȚIONAL PRIVAT 26

1. Normele conflictuale 26
 - 1.1. Definiția normei conflictuale 26
 - 1.2. Structura normei conflictuale..... 27
 - 1.3. Exemple de norme conflictuale 27
 - 1.4. Clasificarea normelor conflictuale 29
 - 1.4.1. Normele conflictuale se clasifică în primul rând în funcție de ramurile de drept din care fac parte raporturile ce intră în conținutul normei conflictuale 29
 - 1.4.2. Normele conflictuale se pot clasifica și în funcție de legătura normei 29
 - 1.5. Sistemul de drept căruia îi aparțin normele conflictuale 30
2. Normele materiale 31
3. Normele de aplicație imediată..... 32
 - 3.1. Definiția normelor de aplicație imediată..... 32
 - 3.2. Elementele definiției ale normelor de aplicație imediată 34
 - 3.3. Comparație între normele conflictuale și normele de aplicație imediată..... 34

CAPITOLUL 5

CALIFICAREA SI CONFLICTUL DE CALIFICARI..... 35

1. Noțiunea de calificare 35
2. Conflictul de calificări..... 36
3. Legea după care se face calificarea 37
4. Efectele calificării 38

CAPITOLUL 6

CONFLICTUL ÎN SPAȚIU AL NORMELOR

CONFLICTUALE ȘI INSTITUȚIA RETRIMITERII..... 39

1. Noțiunea de conflict de norme conflictuale 39
2. Retrimiteria. Condiții și definiție..... 40
3. Retrimiteria în dreptul român 41

CAPITOLUL 7

APLICAREA LEGII STRĂINE CA <i>LEX CAUSAE</i>	44
1. Titlul cu care este aplicat dreptul străin în România	44
1.1. Cine poate invoca legea străină în fața autorităților forului?	45
1.2. Cui incumbă sarcina probei?	45
1.3. Care sunt căile de atac în cazul greșitei interpretări sau aplicări a legii străine?	46
2. Mijloacele de probă a legii străine	47
3. Consecințele imposibilității de probare a legii străine	49

CAPITOLUL 8

CAZURILE DE INLATURARE DE LA APLICARE A LEGII STRAINE	51
--	----

I. ORDINEA PUBLICA DE DREPT INTERNAȚIONAL

PRIVAT	51
1. Elementele definiției ale ordinii publice de drept internațional privat român	51
1.1. Conținutul noțiunii de ordine publică de drept internațional privat român	52
1.2. Invocarea ordinii publice	52
2. Caracterele ordinii publice de drept internațional privat român	53
2.1. Din punct de vedere spațial, ordinea publică are un caracter național	53
2.2. Din punct de vedere temporal, ordinea publică de drept internațional privat are întotdeauna un caracter actual	53
2.3. Din punct de vedere material (pe fond), ordinea publică are un caracter de excepție de la regulă	53
3. Comparație între ordinea publică de drept intern și ordinea publică de drept internațional privat român	54
3.1. Asemănări	54
3.2. Deosebiri	54
4. Efectele ordinii publice	55

5. Sfera noțiunii de ordine publică de drept internațional privat român	56
II. FRAUDA LA LEGE IN DREPTUL INTERNATIONAL PRIVAT.....	
1. Noțiune.....	57
2. Modalitățile de fraudare a legii	58
3. Condițiile fraudei la lege în dreptul internațional privat	59
4. Sancțiunea fraudei la lege în dreptul internațional privat român	60
4.1. Este fraudat dreptul român în favoarea unui drept străin	60
4.2. Este fraudat dreptul străin în favoarea dreptului român	61
5. Domeniile în care poate interveni fraudă la lege.....	61
6. Comparație între fraudă la lege în dreptul internațional privat și alte instituții juridice	63
6.1. Comparație cu fraudă la lege în dreptul intern.....	63
6.2. Comparație între fraudă la lege și ordinea publică de drept internațional privat.....	64
6.3. Comparație între fraudă la lege și simulație	64
CAPITOLUL 9	
CONFLICTUL DE LEGI IN TIMP SI SPAȚIU (RESPECTAREA DREPTURILOR DOBANDITE INTR-O TARA STRAINA).....	
1. Noțiunea de conflict de legi în timp și spațiu.....	66
2. Conflictul de legi în timp și spațiu se deosebește de conflictul de legi în spațiu.....	67
3. Formele conflictului de legi în timp și spațiu.....	67
4. Condițiile recunoașterii în România a drepturilor dobândite în străinătate	68
4.1. Dreptul să fie legal născut în străinătate	68
4.2. Drepturile dobândite în străinătate să nu fie contrare ordinii publice de drept internațional privat.....	69

CAPITOLUL 10

CONFLICTUL MOBIL DE LEGI	70
1. Noțiunea de conflict mobil de legi	70
2. Comparație între conflictul mobil de legi și alte tipuri de conflicte de legi.....	70
2.1. Conflictul mobil și conflictul de legi în timp și spațiu.....	70
2.2. Conflictul mobil și conflictul în timp al legilor interne ale unui stat.....	71
3. Domeniile în care poate apărea conflictul mobil de legi.....	71
4. Soluționarea conflictului mobil de legi	71
4.1. Legea veche ultraactivează	72
4.2. Legea nouă retroactivează	73
4.3. În majoritatea cazurilor, soluția este cea similară rezolvării conflictului de legi în timp al normelor interne ale unui stat	73
4.4. Principiul legii mai favorabile	74

TITLUL II

PARTEA SPECIALĂ	75
------------------------------	----

CAPITOLUL 1

NORMELE CONFLICTUALE PRIVIND STAREA CIVILĂ ȘI CAPACITATEA PERSOANEI FIZICE	77
1. Determinarea legii aplicabile	77
2. Domeniul de aplicare a legii statutului persoanei fizice.....	79
3. Excepția de la aplicarea legii personale normal competente cu privire la capacitatea persoanei fizice. Teoria interesului național.....	81

CAPITOLUL 2

NORME CONFLICTUALE PRIVIND PERSOANELE JURIDICE	83
1. Determinarea legii aplicabile	83
2. Domeniul legii aplicabile statutului organic al persoanei juridice	86
3. Legea aplicabilă falimentului.....	87

CAPITOLUL 3

NORMELE CONFLICTUALE PRIVIND BUNURILE	88
1. Determinarea legii aplicabile statutului real.....	88
2. Domeniul legii aplicabile statutului real	89
3. Excepțiile de la aplicarea statutului real pentru anumite categorii de bunuri.....	91
3.1. Bunurile aflate în curs de transport.....	91
3.2. Mijloacele de transport	91
3.3. Titlurile de valoare.....	92
3.4. Drepturile asupra creației intelectuale (art. 2.624-2.625 C. civ.).....	93
3.5. Drepturile de creanță.....	93
3.6. Bunurile aparținând unui stat, dar aflate pe teritoriul altui stat	94
3.7. Bunurile culturale scoase ilicit de pe teritoriul unui stat	94
3.8. Patrimoniul de afectațiune	95
4. Legea aplicabilă cambiei, biletului la ordin și cecului	95
4.1. Condițiile de valabilitate ale titlului de credit.....	95
4.1.1. Legea aplicabilă condițiilor de fond	95
4.1.2. Legea aplicabilă condițiilor de formă	96
4.2. Valorificarea dreptului născut din titlul de credit	96
4.3. Cambia și biletul la ordin.....	97
4.3.1. Legea aplicabilă efectelor obligațiilor	97
4.3.2. Legea aplicabilă dobândirii creanței.....	98
4.3.3. Legea aplicabilă acceptării cambiei.....	98
4.3.4. Legea aplicabilă în caz de pierdere sau de furt.....	98
4.4. Cecul	98
4.4.1. Persoanele asupra cărora poate fi tras un cec	98
4.4.2. Legea aplicabilă efectelor obligațiilor	99
4.4.3. Domeniul de aplicare.....	99

CAPITOLUL 4

NORMELE CONFLICTUALE PRIVIND MOȘTENIREA.....	100
1. Determinarea legii aplicabile moștenirii	100
2. Legea aplicabilă moștenirii conform Codului civil.....	100

3. Legea aplicabilă moștenirii conform Regulamentului nr. 650/2012 privind succesiunile	104
4. Domeniul de aplicare a lui <i>lex successionis</i>	105

CAPITOLUL 5

NORMELE CONFLICTUALE PRIVIND ACTELE

JURIDICE	107
1. Obiectul analizei.....	107
2. Legea aplicabilă formei actului juridic.....	109
3. Domeniul de aplicare a legii formei actului juridic.....	111
4. Legea aplicabilă condițiilor de fond ale actului juridic	112
4.1. <i>Lex voluntatis</i>	112
4.1.1. Izvorul lui <i>lex voluntatis</i>	113
4.1.2. Modalitățile de exprimare a alegerii legii aplicabile	113
4.1.2.1. Alegerea expresă a legii aplicabile.....	113
4.1.2.2. Alegerea tacită.....	115
4.1.3. Întinderea voinței părților	116
4.1.4. Limitele libertății de alegere a legii aplicabile	116
4.2. Determinarea legii aplicabile actului juridic după criteriile obiective	117
4.2.1. Criterii de localizare obiectivă.....	117
4.2.1.1. Criteriile obiective de determinare a legii aplicabile conform Codului civil	118
4.2.1.2. Criteriile obiective de determinare a legii aplicabile conform Regulamentului Roma I....	119
4.3. Domeniul de aplicare a legii actului juridic	120
5. Diferite tipuri de contracte	122
5.1. Contractul de asigurare	123
5.2. Contracte încheiate cu consumatorii	126
5.3. Contractul de transport.....	128
5.3.1. Legea aplicabilă contractului de transport de mărfuri	129
5.3.2. Legea aplicabilă contractului de transport de pasageri.....	130
5.4. Contractul de muncă	131
5.5. Fiducia	133

CAPITOLUL 6

NORMELE CONFLICTUALE PRIVIND FAPTELE

JURIDICE	136
1. Faptul juridic ilicit.....	137
1.1. Legea aplicabilă răspunderii pentru produse defectuoase.....	138
1.2. Legea aplicabilă concurenței neloiale și actelor care îngrădesc libera concurență.....	139
1.3. Legea aplicabilă în cazul daunelor aduse mediului	140
1.4. Legea aplicabilă încălcărilor dreptului de proprietate intelectuală	140
1.5. Legea aplicabilă ca urmare a prejudiciului cauzat de o acțiune sindicală.....	141
2. Legea aplicabilă faptelor juridice licite	141
2.1. Legea aplicabilă îmbogățirii fără justă cauză.....	141
2.2. Legea aplicabilă gestiunii de afaceri	142
2.3. Legea aplicabilă în caz de culpă <i>in contrahendo</i>	143
3. Autonomia de voință	144
4. Domeniul de aplicare	145
5. Legea aplicabilă răspunderii pentru atingeri aduse personalității.....	145

CAPITOLUL 7

NORMELE CONFLICTUALE ÎN MATERIA DREPTULUI

FAMILIEI	147
1. Căsătoria.....	150
1.1. Încheierea căsătoriei	150
1.1.1. Condițiile de fond	150
1.1.2. Condițiile de formă.....	151
1.2. Efectele căsătoriei	152
1.2.1. Regimul matrimonial.....	153
1.2.2. Condițiile de formă ale convenției matrimoniale	154
1.2.3. Interzicerea sau echivalarea unor forme de conviețuire cu căsătoria	155
1.3. Divorțul.....	160
2. Filiația	163

2.1. Filiația copilului din căsătorie.....	163	
2.2. Filiația copilului din afara căsătoriei.....	163	
3. Adopția.....	164	
3.1. Condițiile de formă	164	
3.2. Condițiile de fond	164	
3.3. Efectele pe care adopția le generează	165	
3.4. Nulitatea adopției.....	165	
4. Obligația de întreținere.....	166	
 TITLUL III		
NORMELE DE PROCEDURĂ ÎN MATERIA		
DREPTULUI INTERNAȚIONAL PRIVAT		
SAU A PROCESULUI CIVIL INTERNAȚIONAL		169
 CAPITOLUL 1		
CONSIDERAȚII INTRODUCATIVE		171
 CAPITOLUL 2		
COMPETENȚA INSTANȚELOR ROMÂNE ÎN PROCESUL		
CIVIL INTERNAȚIONAL DIN PERSPECTIVA NOULUI		
COD DE PROCEDURĂ CIVILĂ ȘI A		
REGULAMENTELOR EUROPENE ÎN MATERIE		175
1. Reglementarea națională	175	
1.1. Legea nr. 105/1992 cu privire la reglementarea		
raporturilor de drept internațional privat.....	176	
1.2. Cartea a VII-a din Codul de procedură civilă	178	
 A. DISPOZIȚII GENERALE.....		178
1. Competența generală.....	178	
2. Prorogarea voluntară de competență.....	179	
3. Forul de necesitate.....	180	
4. Litispendența și conexitatea	180	
 B. DISPOZIȚII SPECIALE		181
1. Competența exclusivă a instanțelor române.....	181	
2. Competența preferențială a instanțelor române.....	182	

3. Regulamente europene	184
3.1. Regulamentul nr. 1215/2012 privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială.....	184
3.1.1. Competența generală	185
3.1.2. Excepții de la regulă	185
3.1.3. Competența specială	186
3.1.4. Competența exclusivă.....	187
3.1.5. Prorogarea de competență	187
3.1.6. Verificarea competenței de către instanță.....	188
3.1.7. Litispendența și conexitatea.....	188
3.2. Regulamentul (CE) nr. 1111/2019 privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în materie matrimonială și în materia răspunderii părintești și privind rapirea internaționala de copii.....	189
3.2.1. Competența în caz de divorț, separare de drept și anulare a căsătoriei.....	190
3.2.2. Competența în caz de răspundere părintească	190
3.3. Regulamentul (CE) nr. 4/2009 privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea și executarea hotărârilor și cooperarea în materie de obligații de întreținere	192
3.4. Regulamentul (UE) nr. 650/2012 privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești și acceptarea și executarea actelor autentice în materie de succesiuni și privind crearea unui certificat european de moștenitor.....	194
3.5. Regulamentul (CE) nr. 848/2015 privind procedurile de insolvență	196
3.6. Regulamentul (CE) nr. 1896/2006 de instituire a unei proceduri europene de somație de plată	197
3.7. Regulamentul (CE) nr. 861/2007 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 iulie 2007 de	

stabilire a unei proceduri europene cu privire la cererile cu valoare redusă.....	198
3.8. Regulamentul (CE) nr. 1784/2020 privind notificarea sau comunicarea în statele membre a actelor judiciare și extrajudiciare în materie civilă sau comercială („notificarea sau comunicarea actelor”)	200
3.9. Regulamentul (CE) nr. 1783/2020 al Consiliului privind cooperarea între instanțele statelor membre în domeniul obținerii de probe în materie civilă sau comercială	200
CAPITOLUL 3	
CAPACITATEA ȘI DREPTURILE STRĂINILOR PARTE LA PROCES.....	201
CAPITOLUL 4	
LEGEA APLICABILĂ ÎN MATERIA PROCEDURII.....	206
CAPITOLUL 5	
RECUNOAȘTEREA ȘI EXECUTAREA ÎN ROMÂNIA A HOTĂRĂRILOR JUDECĂTOREȘTI PRONUNȚATE ÎN STRĂINĂTATE	209
I. REGLEMENTAREA NAȚIONALĂ	209
1. Legea nr. 105/1992 reglementa în art. 165-168 aspectele ce țineau de recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești	209
2. Pe de altă parte, în acest moment, Codul de procedură civilă reglementează în Cartea a VII-a, Titlul III, eficacitatea hotărârilor străine	211
2.1. Recunoașterea hotărârilor străine.....	211
2.2. Executarea hotărârilor străine	214

II. REGULAMENTE EUROPENE.....	215
1. Regulamentul nr. 1215/2012 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială.....	215
2. Regulamentul (CE) nr. 1111/2019 privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în materie matrimonială și în materia răspunderii părintești și privind răpirea internațională de minori	217
3. Regulamentul (CE) nr. 4/2009 privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești și cooperarea în materia obligației de întreținere	221
4. Regulamentul (UE) nr. 650/2012 privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești și acceptarea și executarea actelor autentice în materie de succesiuni și privind crearea unui certificat european de moștenitor	224
5. Regulamentul (CE) nr. 848/2015 privind procedurile de insolvență	226
6. Regulamentul (CE) nr. 1896/2006 de instituire a unei proceduri europene de somație de plată	227
7. Regulamentul (CE) nr. 861/2007 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 iulie 2007 de stabilire a unei proceduri europene cu privire la cererile cu valoare redușă	229
8. Regulamentul (CE) nr. 1784/2020 din 25 noiembrie 2020 privind notificarea sau comunicarea în statele membre a actelor judiciare și extrajudiciare în materie civilă sau comercială („notificarea sau comunicarea actelor”)	232
9. Regulamentul (CE) nr. 1783/2020 al Consiliului din 25 noiembrie 2020 privind cooperarea între instanțele statelor membre în domeniul obținerii de probe în materie civilă sau comercială	232

CAPITOLUL 6

ARBITRAJUL INTERNAȚIONAL ȘI EFECTELE

HOTĂRÂRILOR ARBITRALE STRĂINE233

1. Definiția arbitrajului.....233

2. Clasificarea arbitrajului.....235

3. Convenția arbitrală.....236

4. Tribunalul arbitral238

5. Procedura arbitrală239

6. Recunoașterea și executarea hotărârilor arbitrale străine244

CONCLUZII246

ANEXE

1. CODUL CIVIL.....253

2. CODUL DE PROCEDURĂ CIVILĂ285

BIBLIOGRAFIE309

CAPITOLUL 1

ASPECTE INTRODUCTIVE PRIVIND DREPTUL INTERNAȚIONAL PRIVAT

1. Elementul de extraneitate

Dreptul internațional privat¹, cunoscut în alte sisteme de drept și sub denumirea de Dreptul conflictului de legi (*The conflict of laws*)², ca disciplină de studiu, prezintă o particularitate constând în faptul că studiază raporturile juridice de drept privat cu element de extraneitate.

Elementul de extraneitate este acea parte a raportului juridic aflată în străinătate sau sub incidența unei legi străine. El nu este un element nou (al patrulea după: subiecte, conținut, obiect) al raportului juridic, putându-se regăsi în oricare dintre aceste trei elemente.

Astfel:

– elementul poate exista în legătură cu subiectele unui raport juridic, de exemplu pentru persoanele fizice: cetățenia uneia/ambelor părți, domiciliul sau reședința, religia (în anumite sisteme de drept); iar pentru persoane juridice: sediul, naționalitatea sau fondul de comerț;

¹ Pentru analize monografice, a se vedea: I.P. Filipescu, *Drept internațional privat*, Ed. Universul Juridic, București, 2006; D.A. Sitaru, *Drept internațional privat*, Ed. Lumina Lex, București, 2000; D. Gutmann, *Droit international privé*, 6e édition, Ed. Dalloz, 2009; J. Derruppe, *Droit international privé*, 13e édition, Dalloz, 1999; G. Goldstein, E. Groffier, *Droit international privé*, Les Éditions Yvon Blais Inc., 1998; Cheshire, North and Fawcett, *Private international law*, 14th edition, Oxford University Press, 2008; T. Ballarino, D. Milan, *Corso di diritto internazionale privato*, terza edizione, Ed. Casa Editrice Dott Antonio Milani (CEDAM), 2008; B. Barel, S. Armellini, *Manual breve Diritto internazionale privato*, Dott. A. Giuffrè Editore, Milano, 2007; E. Groffier, *Précis de droit international privé québécois*, 4e édition, Les Éditions Yvon Blais Inc., 1990.

² A se vedea: I. Brown, *Conflict of laws*, Ed. Old Bailey Press, Londra, 2001; Dicey and Morris, *The conflict of laws*, 12th edition, Ed. Sweet & Maxwell, Londra, 1993; J.G. Collier, *Conflict of laws*, 2nd edition, Ed. Cambridge University Press, 1994; E.F. Scoles, P. Hay, *Conflict of Laws*, St. Paul, Minn., Ed. West Publishing Company, 1992.

– elementul de extraneitate poate să vizeze obiectul raportului juridic, de exemplu un bun (ca obiect derivat al raportului juridic) care se află în străinătate;

– și, în sfârșit, în legătură cu conținutul raportului juridic, elementul de extraneitate se poate materializa, după caz, în: – în ceea ce privește un act juridic – locul încheierii actului juridic sau locul executării contractului; – iar în ceea ce privește un fapt juridic – locul săvârșirii delictului, locul producerii prejudiciului.

2. Conflictul de legi

În cazul în care într-un raport juridic apare un element de extraneitate, pentru cel care trebuie să soluționeze aspectele care țin de acel raport se naște o problemă specifică: conflictul de legi.

Acesta este pasibil de două definiții:

– o definiție științifică: conflictul de legi este instituția care apare în cazul în care într-un raport juridic există un element de extraneitate și care constă în aceea că acelui raport juridic îi devin susceptibile de a i se aplica două sau mai multe sisteme de drept aparținând unor state diferite;

– o definiție metaforică: conflictul de legi este acea problemă care se pune în mintea celui care urmează să soluționeze un litigiu constând în întrebarea: care sistem de drept urmează a se aplica?

De exemplu, avem un contract de vânzare-cumpărare încheiat între o parte română – vânzător – și o parte germană – cumpărător. Contractul se încheie la București, marfa urmând a se livra în Germania. Între părți apare un conflict/litigiu legat de neexecutarea obligației de plată de către partea germană. Instanța română este sesizată. Întrebarea principală este: ce lege urmează să aplice aceasta?

Elementele definitorii ale conflictului de legi:

1. izvorul conflictului de legi: elementul de extraneitate;
2. conflictul de legi nu trebuie să ne ducă cu gândul la un conflict de suveranitate între state. Acest tip de conflict nu are nicio legătură cu dreptul internațional privat.

Astfel, sintagma „conflictul de legi” (termen generic) trebuie înțeleasă drept un „concurș de legi” (în sensul că se pot aplica ambele sisteme de drept). Și spunem acest lucru deoarece importantă este susceptibilitatea aplicării a cel puțin două sisteme de drept, normele materiale (aflate în concurs) putând conține uneori chiar aceeași reglementare.

Foarte important de reținut este că, deși conflictul se numește „de legi”, acest concurs există între sistemele de drept ale statelor respective.

Conflictul urmează a fi soluționat prin prisma sistemului de drept al instanței sesizate.

3. Raporturile juridice de drept internațional privat

Conflictul de legi poate să se nască numai în legătură cu un raport juridic de drept privat. Numai în raporturile juridice de drept privat judecătorul național poate aplica o lege străină.

Ramurile în care pot apărea conflicte de legi:

- Dreptul comerțului internațional;
- Dreptul transporturilor;
- Dreptul civil;
- Dreptul familiei;
- Dreptul comercial;
- Dreptul muncii;
- Dreptul procesual civil.

Aceste domenii de reglementare le găsim prevăzute în art. 2.557 alin. (2) din Cartea a VII-a a Codului civil, intitulată *Dispoziții de drept internațional privat*: „în înțelesul prezentei cărți, raporturile de drept internațional privat sunt raporturile civile, comerciale, precum și alte elemente de drept privat cu element de extraneitate”.

Per a contrario, raporturile de drept public (drept administrativ, drept penal, procedură penală, drept fiscal, drept financiar) nu dau naștere la conflicte de legi, deși uneori și în aceste raporturi juridice pot interveni elemente de extraneitate.

CAPITOLUL 2

RELAȚIA DINTRE DREPTUL INTERNAȚIONAL ȘI ALTE RAMURI DE DREPT

În analiza raportului dintre dreptul internațional privat român și alte materii ale dreptului intern sau ale dreptului internațional, trebuie să pornim inevitabil de la faptul că, așa cum am stabilit în debutul acestei prezentări, dreptul internațional privat se distinge printr-o trăsătură de bază, nemaîntâlnită la alte ramuri, și anume că el este un drept conflictual.

Acest lucru înseamnă că, de regulă, scopul său este ca prin intermediul unor norme specifice, normele conflictuale, să rezolve conflictele de legi, prin trimiterea înspre normele materiale din sistemele de drept susceptibile de a se aplica, acestea din urmă soluționând pe fond raportul juridic cu element de extraneitate.

În continuare, o să încercăm o analiză pe scurt a relației dintre dreptul internațional privat și anumite ramuri de drept.

1. Dreptul internațional privat și dreptul civil în sens restrâns

Având în vedere că dreptul internațional privat, după cum îi spune numele, are în vedere raporturi de drept privat, prima analiză comparativă trebuie evident făcută cu dreptul civil, în sens restrâns. Spunem în sens restrâns pentru că, în viziunea unor specialiști, dreptul civil ar conține de fapt toate aspectele dreptului privat.

Diferența esențială, care pare a rezulta dintr-o analiză a denumirii celor două ramuri de drept, este aceea că dreptul civil s-ar referi la raporturi de drept privat intern, pe când dreptul internațional privat s-ar ocupa de reglementarea mai vastă a ansamblului raporturilor de drept privat, care mai mult au în componența lor un element de extraneitate.

Cu adevărat, diferența relevantă dintre cele două ramuri este dată de faptul că, în timp ce dreptul civil român este un drept exclusiv

material, scopul său evident fiind acela de a studia normele juridice care guvernează raporturile juridice de drept civil intern, dreptul internațional privat este în principal un drept conflictual, un drept de trimitere, scopul său fiind acela de a rezolva conflictele de legi prin indicarea sistemului de drept material ce urmează să guverneze raportul juridic.

2. Dreptul internațional privat și dreptul comerțului internațional

Următoarea comparație pe care încercăm să o realizăm este cea dintre dreptul internațional privat și dreptul comerțului internațional.

Comparația aceasta trebuie cu atât mai mult făcută cu cât pentru foarte mulți nespecialiști, dar și specialiști, există riscul de a crede că cele două discipline se suprapun.

Confuzia despre care facem vorbire este generată de două aspecte, mai mult formale, care pentru o persoană neavizată ar putea să reprezinte un argument în a le considera concurente:

- astfel, primul element ar fi dat de faptul că ambele sunt ramuri ale dreptului privat;
- al doilea element este oferit de cuvântul internațional din denumire.

În ceea ce privește primul element, acesta reprezintă o simplă legătură care nu este cu nimic deosebită față de legătura dintre dreptul internațional privat și orice altă ramură a dreptului privat intern: drept civil, drept comercial, dreptul familiei, dreptul transporturilor ș.a.m.d.

Pe de altă parte, caracterul internațional al celor două ramuri de drept reprezintă într-adevăr o asemănare, dar una care se limitează la faptul că, în principiu, raportul juridic care intră în obiectul de studiu al fiecăreia dintre cele două ramuri are în conținutul său un element de extraneitate¹.

Diferența imensă dintre cele două ramuri, care ar trebui să elimine orice dubiu că acestea s-ar putea suprapune în reglementare, este aceeași

¹ Pentru analiza elementului de extraneitate legat de raportul de dreptul comerțului internațional, a se vedea D.A. Sitaru, *Dreptul comerțului internațional – Tratat*, Ed. Universul Juridic, București, 2008, p. 12.

ca diferența pe care deja am particularizat-o, dintre dreptul internațional privat și dreptul civil.

Astfel, și în cazul acestor două ramuri, dreptul internațional privat rămâne un drept conflictual, oferind soluții doar în ceea ce privește identificarea legii aplicabile, pe când dreptul comerțului internațional este un simplu drept material, format fiind din norme juridice care soluționează pe fondul lor raporturile de dreptul comerțului internațional.

Putem totuși identifica o corelație logică între ele. În cazul unui raport juridic de dreptul comerțului internațional, care prin el însuși este un raport de drept privat cu element de extraneitate, se naște evident un conflict de legi, în sensul că trebuie identificat sistemul de drept aplicabil. În acest punct intervine dreptul internațional privat, care, prin normele sale conflictuale, va identifica sistemul de drept ce va reglementa raportul de dreptul comerțului internațional.

3. Dreptul internațional privat și dreptul internațional public

Inevitabilă pare comparația care trebuie să fie făcută între două ramuri care, cel puțin din punct de vedere etimologic, par foarte asemănătoare: este vorba despre dreptul internațional privat și dreptul internațional public.

Singura asemănare dintre cele două ramuri este dată de caracterul internațional al raporturilor juridice care intră în obiectul de studiu al celor două ramuri.

Dacă vorbim de raporturile juridice proprii celor două ramuri, trebuie imediat să constatăm că, dacă unul se referă la raporturi juridice de drept privat, al doilea se referă la raporturile juridice de drept public.

Subiectele acestor raporturi juridice sunt total diferite în sensul că, în timp ce, în cazul dreptului internațional public, raporturile juridice se nasc între state și organizații internaționale guvernamentale, în cazul dreptului internațional privat, raportul se naște între subiecte ce se află pe poziție de egalitate juridică, chiar și statul care intervine ca parte

într-un asemenea raport comportându-se ca un simplu subiect de drept privat.

Pe de altă parte, o mare diferență între cele două ramuri de drept este aceea că, spre deosebire de dreptul internațional public, care, datorită izvoarelor sale¹ de bază reprezentate de tratatele și convențiile internaționale, are un caracter pur interstatal, dreptul internațional privat este o ramură a dreptului intern al fiecărui stat, el avându-și în principal izvorul în actele normative interne ale statului respectiv.

4. Dreptul internațional privat și diferite discipline de drept public intern

Deși la prima vedere între dreptul internațional privat și ramurile dreptului public intern, cum ar fi dreptul penal, dreptul administrativ sau dreptul financiar, nu pare a exista vreo interferență, totuși trebuie analizate comparativ pentru a identifica posibile elemente de legătură.

În principiu, deși raporturile de drept public pot, la rândul lor, să conțină un element de extraneitate, ce le-ar putea face asemănătoare raporturilor de drept internațional privat, acestea nu pot însă da naștere unor conflicte de legi deoarece, în legătură cu acestea, instanța sesizată (în cazul nostru, judecătorul român) va fi ținută întotdeauna să aplice normele materiei proprii. Întotdeauna, într-un raport de drept public, unul dintre subiecte este statul, care acționează de pe poziția de subordonare juridică față de cel de-al doilea subiect al raportului juridic. Spre exemplu, în cazul în care un străin săvârșește o infracțiune sau o contravenție pe teritoriul României, el va intra într-un raport juridic, de drept penal sau administrativ, cu statul român. În legătură cu un asemenea raport, chiar dacă se constată foarte simplu existența elementului de extraneitate reprezentat de cetățenia celui care a săvârșit infracțiunea sau contravenția, legea aplicabilă va fi întotdeauna legea română².

¹ A se vedea R. Miga-Besteliu, *Drept internațional. Introducere în dreptul internațional public*, Ed. All, București, 1997, p. 11 și urm.

² A se vedea C. Mitrache, *Drept penal român. Partea generală*, Ed. Șansa, București, 1995, pp. 49-58.

Totuși, așa cum spuneam, se poate stabili o corelație între aceste discipline de drept public și dreptul internațional privat, atunci când, spre exemplu, avem de-a face cu declanșarea răspunderii civile delictuale generate de fapta penală a unui cetățean străin care creează prejudicii civile. În această situație, în timpul derulării procesului penal se poate pune problema laturii civile care declanșează un raport de drept internațional privat și, implicit, întrebarea *ce lege va governa raportul juridic delictual*, la care va trebui inevitabil să răspundă dreptul internațional privat prin normele sale conflictuale.

CAPITOLUL 3

IZVOARELE DREPTULUI INTERNAȚIONAL PRIVAT

Fiecare ramură de drept are la bază un ansamblu de acte normative esențiale ce conțin principalele norme juridice care interesează respectiva ramură. Dreptul internațional privat este, la rândul său, o ramură a dreptului privat român. Având această trăsătură, nici el nu poate să facă notă discordantă în sensul că, la rândul său, își extrage seva din diferite izvoare de drept.

Fiind o ramură de drept care vizează un raport juridic cu element de extraneitate, fapt ce-i conferă și acel caracter de internaționalitate, dreptul internațional privat are un set de izvoare de drept interne, dar și un set de izvoare externe.

1. Izvoare interne

În legătură cu izvoarele interne, până la aderarea României la Uniunea Europeană la 1 ianuarie 2007, situația era mai simplă, putând vorbi de cele două mari categorii tradiționale în sistemul de drept al oricărui stat, respectiv actele normative și, acolo unde este cazul, uzanțele și practica judiciară sau arbitrală de drept internațional privat.

Aderarea la Uniunea Europeană a creat o dilemă, ușor de rezolvat, credem noi, și anume dacă actele normative extrem de numeroase și importante pentru dreptul internațional privat, elaborate de organele legislative ale Uniunii, cu aplicabilitate directă și universală în statele membre, ar trebui să fie considerate izvoare internaționale sau izvoare interne ale dreptului internațional privat dintr-un stat membru.

Părerea noastră este că regulamentele europene care interesează dreptul internațional privat trebuie considerate izvoare interne ale dreptului internațional privat român.

1.1. Actele normative ca izvoare interne

Actele normative ca izvoare interne ale dreptului internațional privat român pot fi, la rândul lor, subclasificate în¹:

- izvoare specifice;
- izvoare nespecifice.

1.1.1. Izvoare specifice

Până la 1 octombrie 2011, în materia Dreptului internațional privat român, principalul act normativ special în materie era Legea nr. 105/1992 privind raporturile de drept internațional privat român². Acest act normativ reprezenta, în fapt, instrumentul juridic de bază, unde regăseam ansamblul normelor conflictuale, adică al normelor juridice de trimitere, de fixare sau, altfel spus, al normelor care rezolvă conflictele de legi născute ca urmare a apariției în cadrul unui raport juridic de drept privat a unui element de extraneitate, norma conflictuală indicând care dintre sistemele de drept în prezență urmează să soluționeze pe fond raportul juridic de drept privat cu element de extraneitate.

Odată cu aderarea României la Uniunea Europeană, pe teritoriul României au devenit aplicabile automat anumite reglementări europene de aplicație imediată și obligatorie, multe dintre acestea interferând cu materia dreptului internațional privat. Altfel spus, au devenit aplicabile în sistemul nostru juridic Regulamentele europene care conțin dispoziții speciale de drept internațional privat, prin care se unifică în anumite materii sistemele europene de norme conflictuale.

Prin intrarea în vigoare a actualului Cod civil s-a făcut un pas foarte important pentru dreptul internațional privat român. Acesta preia în conținutul său dispozițiile fostei legi-cadru în materie, respectiv Legea nr. 105/1992, aducând și anumite viziuni noi în domeniu.

Al doilea pas, la fel de important, a fost și acela în care actualul Cod de procedură civilă a intrat în vigoare la 15 februarie 2013.

¹ Pentru această subclasificare, a se vedea D.A. Sitaru, *op. cit.*, p. 59.

² Publicată în M. Of. nr. 245 din 1 octombrie 1992.

Și spunem că apariția acestui act normativ interesează în mod esențial și dreptul internațional român tocmai pentru că, la rândul său, preia în Cartea a VII-a dispozițiile din vechea Lege nr. 105/1992 privind procesul civil internațional.

Pe de altă parte, așa cum spuneam, există o serie de regulamente europene care interesează Dreptul internațional privat, atât din perspectiva aplicării sale efective pe teritoriul României cu cauzistica relevantă, cât și din perspectiva comparării cu modul în care aceleași norme juridice au fost implementate, devenind izvor de practică judiciară pe teritoriul altor state membre ale Uniunii Europene.

Principalele acte normative unionale la care ne vom referi în continuare vor fi:

– Regulamentul (CE) nr. 593/2008 al Parlamentului European și al Consiliului privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale (Roma I)¹;

– Regulamentul (CE) nr. 864/2007 privind legea aplicabilă obligațiilor necontractuale (Roma II)²;

– Regulamentul (UE) nr. 1259/2010 de punere în aplicare a unei forme de cooperare consolidată în domeniul legii aplicabile divorțului și separării de corp (Roma III)³;

– Regulamentul (UE) nr. 848/2015 privind procedurile de insolvență⁴;

– Regulamentul (CE) nr. 1215/2012 privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială⁵;

– Regulamentul (CE) nr. 1111/2019 privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în materie matrimonială și în materia răspunderii părintești și privind răpirea internațională de minori, de reformare a Regulamentului (CE) nr. 2201/2003⁶;

– Regulamentul (CE) nr. 4/2009 privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea și executarea hotărârilor și cooperarea în materie de obligații de întreținere⁷;

¹ Publicat în JO L 177 din 4 iulie 2008.

² Publicat în JO L 199 din 31 iulie 2007.

³ Publicat în JO L 343 din 29 decembrie 2010.

⁴ Publicat în JO L 141 din 5 iunie 2015.

⁵ Publicat în JO L 351 din 20 decembrie 2012.

⁶ Publicat în JO L 178 din 25 iunie 2019.

⁷ Publicat în JO L 7 din 10 ianuarie 2009.